

(Homenots del sud)

XAVIER ARAGÓ

Autor, director, actor i ensenyant de teatre

‘Estic sol, dormo amb el teatre’

XAVIER GARCIA

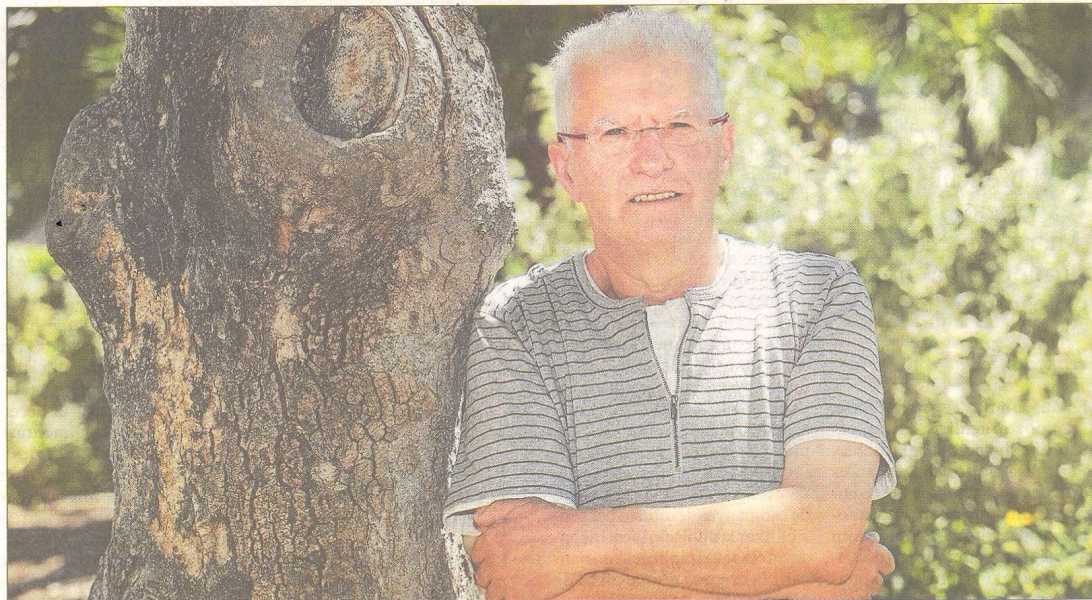
ESCRITOR

En algun moment de l'estiu de l'any passat, mentre m'estava a la terrassa del Bar La Ribera, de Tortosa, vaig veure que arribava, del centre de la ciutat, en Xavier Aragó, expert en arts teatrals (actor, director, autor i pedagog), nat a Santa Bàrbara (no de Califòrnia, sinó del Montsià), de posat i parlar discret, però eloqüent, com a bon professional de la paraula dita, i de rialla no gens avara. Em veu, el veig, ens saludem, però aquest cop amagava el somriure.

No n'hi havia per menys. Feia poc que havia sofert un gran trasbals, arran de l'accidentada mort de la seva dona, Teo de nom, que ara no detallaré perquè això no és El Caso.

El vaig acompanyar un tros, perquè havia de fer algunes diligències relatives al cas. Li vaig donar fervorosament el condol i vam quedar de trobar-nos més endavant, amb una mica més de consol, si és que això és possible a partir d'ara.

Vam retrobar-nos en diversos indrets de la capital tortosina, tots de bon passar, com El Forn de la Canonja, veïnat de la Catedral, establiment gastronòmic (El Forn), cultural (píctòric i musical) i de trobada que enjoia els moments inicials de la nit a la gent jove i també granadeta del terreny, com diuen aquí. El propietari d'aquest espai conciliador i conciliador és Agustí Forner (i família, amb el seu fill Pau), històric de l'esquerra tortosina i exdiputat al Parlament, que sempre es-

Xavier Aragó va néixer a Santa Bàrbara. El cinema del poble va influenciar decisivament la seva trajectòria. FOTO: JOAN REVILLAS

tà a punt de fer un cremat, fumegant per uns caliquenyos, i d'explicar-nos per enèsima vegada –cosa que entusiasma un contertullà tan sibirita com Josep M. Franquet– les venturades i desventures del Partit Comunista d'Espanya i de la seva filial a Catalunya, el PSUC, del que era devot. És a dir, coses d'in illo tempore.

Amb en Xavier Aragó –el qual, que jo sàpiga, no està per partits– i un altre company infatigable de fatigues culturals (que sempre acabaven essent polítiques), en Lluís Martín Santos (exregidor de Cultura per ERC), jo havia assistit a alguns remenaments dialèctics d'aquests personatges de la Cúria polititzada de Tortosa.

I rèiem a base de bé, també gràcies al fet que l'alcohol, encara que estès cremat, feia el seu fet, si més no a mi. Aragó s'ho mirava amb atenció –silenciosament–,

Amb el teatre no s'hi ha guanyat la vida, però és l'ocupació que el fa viure més intensament

com si d'un assaig de teatre es tractés, ell que n'ha dirigit tants.

Vaig anar entrant en matèria amb Xavier Aragó, que no és no-

més teatral, perquè no s'hi ha guanyat la vida, per bé que, com sovint passa, aquesta matèria de l'escena sigui la que el fa viure més intensament que qualsevol de les ocupacions que ha hagut de fer.

I d'aquesta manera, en sessions passejades i sopades, vaig anar sabent de quina pasta estava fet aquest home de cabells rossos i blancs rinxolats, d'ulls blaus, i com –des de la seva Santa Bàrbara natal, ample plana d'olivers–, ben jovenet encara, s'anà acostant, a Tortosa, a la cultura cinematogràfica en aquells adorables cinemes dels anys 60, on les pipes, els tramussos i les cuixes de les nenes for-

maren un dels tríptics de la nostra adolescència.

‘Amèrica, Amèrica’

«Tot va sorgir d'«Amèrica, Amèrica» –em diu–, la pel·lícula d'Elia Kazan. Després de veure aquest film, jo volia ser director de cinema». Com s'ho va fer? El seu pare administrava un cinema a Santa Bàrbara i li deia al porter que deixés passar el noi, però en secret, donats els 14 anys que tenia.

– Això és «Cinema Paradiso» –dic.

– Sí, sí, i tant. És que als pobles passaven estes coses. A mai aia li deia: «Iaia, me'n vaiga Tortosa». «Vés, fill, vés». I anava a la Biblioteca a empassar-me llibres de

Un Teatre d'Idèes

■ Xavier Aragó va fundar, amb un grup de joves de Santa Bàrbara, el 1976, el Grup Teatral Planer, un dels projectes pioners i més dinàmics del teatre popular d'afecionats a les Terres de l'Ebre, als primers moments de la transició, quan els partits sortien a la superfície i es renovaven les formes de fer culturals (entre elles la del teatre, que esdevé més arriscat i experimental) i les festes populars.

Han passat 40 anys i el Grup, després d'una intensa activitat, ha deixat d'existir, però ha deixat, també, una petjada en nom-

brores obres estrenades a la vila, d'autors diversos (Rusiñol, Puig i Ferrer, Folch i Torres, Miguel Mihura, Lluís Coquart, Ramon Gomis, Josep Ferré, etc.) i de clàssics, com Shakespeare, Lope de Vega, Molière o Hans-Christian Andersen.

Dintre d'aquest engranatge, amb obres originals o versions, Aragó ha fet (mai millor dit) tots els papers de l'auca: actor, autor, director d'escena, autor de versions teatrals, etc. Tot això són hores i hores, moltes més que les 300 de formació no reglada en tallers de teatre, a la Sala de la Com-

panyia Colibrí, de Tortosa, amb Xavier Borràs, i a l'Aula Magna de la URV, a Tarragona, dedicació compensada amb un Diploma del Ministeri de Cultura per a Directors-Animadors de Teatre.

Quatre de les cinc grans aportacions d'Aragó a l'escena, adaptant, teatralitzant i dramatitzant textos relatius a la literatura de les Terres de l'Ebre, tenen a veure amb autors significats d'aquestes terres (Arbó, Bladé, Cid i Mulet i Vergés) i un cinquè espectacle –Pàtria i diòcesi, estrenat a l'Auditori Pedrell, de Tortosa, el 2006– fa referència als conflic-

tes històrics del segle XIX entre carlins i liberals en aquests territoris del sud català, en dels quals –el desembarcament del general liberal Ortega, a la Ràpita, el 1860– és descrit en la seva obra Ortugada, llegida a la Creu del Coll, del Montsià. La seva mirada teatral s'ha dirigit, també, als fets polítics contemporanis, col·laborant en la lectura de l'obra Santa Bàrbara recorda Carme Ballesster, dona del President Lluís Companys, dirigida per Màrius Pont, el 2005, igualment als textos poètics d'autors actuals, com els del biòleg Carles Ibáñez –actiuíssim en la defensa del riu– i, en fi, a la recuperació i modernització de les festes populars, com la de Sant Antoni a Mas de Barberans, tea-

tralizant-la al carrer, o representant al seu poble La ronda dels fanals, una història d'un veí de Santa Bàrbara, al segle XVIII.

Xavier Aragó sempre ha acudit allà on l'han cridat: sigui a la Fira Literària Cid i Mulet, a Jesús; al Club de Lectura de la Biblioteca Marcel·lí Domingo, de Tortosa, llegint l'obra Terra de ningú, d'Harold Pinter; a la Fes-

Les seves grans aportacions han estat amb textos literaris i autors de les Terres de l'Ebre